
Пам'яті професора Патріка Гленна (1940–2014)¹

1 жовтня 2014 р. пішов із життя Патрік Гленн, професор права Університету Макгілла в Монреалі (Канада). Він народився в Торонто, став адвокатом у провінції Британська Колумбія, викладав право в Королівському університеті в Кінгстоні (провінція Онтаріо). Ступінь магістра права П. Гленн одержав у Школі права Гарвардського університету (там я вперше з ним зустрівся), а докторську дисертацію з права він захистив у Страсбурзькому університеті у Франції.

П. Гленн розпочав викладання в Університеті Макгілла у 1971 р. Його ранні праці зосереджувалися на питаннях цивільного процесу та міжнародного приватного права², охоплюючи також статус біженців у дослідженні для канадського уряду³. В середині життя він звернувся до порівняльного права, за північноамериканською традицією розпочавши з ґрунтовної журнальної статті, з якої зрештою виросла книга «Правові традиції світу: стала різноманітність у праві». Її останнє видання вийшло незадовго до смерті

П. Гленна⁴. Книгу нагороджено Канадською премією Міжнародної академії порівняльного права⁵.

Із характерною для нього широтою бачення вчений звернувся до концепції «загальних прав» (на відміну від англо-американського загального права), досліджуючи основи звичаєвого права в усьому світі⁶. Це супроводжувалося новаторським аналізом поняття «космополітичної держави», яке має велике значення для порівняльного міжнародного права, хоча П. Гленн і не використовував останній термін. Відповідно до своїх поглядів щодо правових традицій, Гленн показав, що ніколи в історії людства не було і не буде «нації-держави», що втілює однорідність мови, релігії чи етнічної належності. У його сприйнятті емпірична реальність незвичайного різноманіття людства не припускає такої однорідності. Він вважав, що всі держави є космополітичними, і їх космополітизм – їхня різноманітність – справжня і поширена незалежно від таких атрибутів, як державні мови та ідеології державності.

¹ Переклад з англійської мови О. Кресіна.

² Glenn H. P. *La capacité de la personne en droit international privé français et anglais* / H. P. Glenn. – Paris, 1975.

³ Glenn H. P. *Strangers at the Gate: Refugees, Illegal Entrants and Procedural Justice* / H. P. Glenn. – Cowansville, Quebec: Yvon Blais, 1992.

⁴ Glenn H. P. *Legal Traditions of the World: Sustainable Diversity in Law* / H. P. Glenn. – 5th ed. – N. Y. : Oxford University Press, 2014.

⁵ Значення цієї книги добре відображено у колективній рецензії, до якої долучилося щонайменше чотирнадцять компаративістів, а її обсяг у опублікованому вигляді склав 76 сторінок.

⁶ Glenn H. P. *On Common Laws* / H. P. Glenn. – Oxford : Oxford University Press, 2005.

Правовий космополітизм, за його словами, є продуктом і відображенням загальних прав, конституціоналізму та інституційної різноманітності.

Незадовго до своєї смерті він завершив адаптацію у вигляді книги загального курсу, який він викладав у Гаазькій академії міжнародного права, попередньо названого «*La reconciliation des lois*» («Примирення законів»), публікацію якого ми очікуємо з нетерпінням.

Відрізняючись своєю ерудицією в багатьох сферах, П. Гленн трансформував теорію порівняльного права на основі підкреслення динамічної взаємодії між локальними правовими традиціями протягом усієї історії людства. На його думку, остаточне примирення народів, якщо таке колись врешті відбудеться у нашому глобальному співтоваристві, буде досягнуто значною мірою через примирення в праві. Примітки П. Гленна свідчать про надзвичайну жагу до набуття знань із дивовижного діапазону джерел – набагато ширшого, ніж зазвичай використовуються в порівняльно-правових дослідженнях. Спектр його інтересів поширювався від права до історії, літератури, антропології, мистецтва, природничих наук, математики, психології поведінки та ін.

Бездоганно володіючи французькою мовою, він редагував праці спільного колоквиуму, проведеного в 1993 р. Асоціацією Анрі Капітана¹, і, разом із Монікою Олетт, – збірник матеріалів

конференції з юридичного аспекту культурної власності².

Гленн був позаштатним співробітником Коледжу Олл Солз у Оксфордському університеті, науковим стипендіатом Гаазького інституту інтернаціоналізації права, Нідерландського інституту перспективних досліджень, Інституту Макса Планка в Гамбурзі. Член Міжнародної академії порівняльного права, він став почесним доктором права Фрайбурзького університету в Швейцарії. У 2006 р. Канада нагородила його своєю найвищою відзнакою за дослідження в галузі суспільних наук, Квебекським призом, також його було обрано членом Королівського товариства Канади. У Сполучених Штатах він став першим іноземним громадянином, обраним президентом Американського товариства порівняльного правознавства. Цей пост він обіймав до своєї смерті.

Спільнота фахівців із міжнародного права і порівняльного правознавства понесла тяжку і непоправну втрату зі смертю професора Патріка Гленна. Ми пам'ятатимемо його.

Матеріал підготував:

У. Е. Батлер, доктор юридичних наук, професор Університету штату Пенсильванія, заслужений професор Лондонського університету, іноземний член НАН України, іноземний член НАПрН України, член Міжнародної академії порівняльного права

¹ Droit québécois et droit français: communauté, autonomie, concordance / Ed. H. P. Glenn. – Cowansville, Quebec : Yvon Blais, 1993.

² Culture, Justice, and Law / Ed. H. P. Glenn, M. Ouellette. – Montreal: Les Editions Themis, 1994.